

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

**Методичні вказівки до практичних занять
для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво»
напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»,
усіх форм навчання**

Затверджено на засіданні
кафедри «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Протокол № 9
від 7 грудня 2015р.

Страховання фінансових ризиків. Методичні вказівки до практичних занять для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», усіх форм навчання / Укладачі: Панченко О.І., Дубина М.В., Шпомер Т.О., Тарасенко А.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. – 41 с.

Укладачі: Панченко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент
Дубина Максим Вікторович, кандидат економічних наук, доцент
Шпомер Тетяна Олександрівна, асистент
Тарасенко Артем Валерійович, асистент

Відповідальний за випуск: Ільчук Валерій Петрович, завідувач
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування Чернігівського національного
технологічного університету,
доктор економічних наук, професор

Рецензент: Ільчук Валерій Петрович, доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та
страхування Чернігівського національного технологічного
університету

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.	
1.1 Мета та зміст проведення практичних занять.....	5
2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ.....	6
Тема 1 Види фінансових ризиків та особливості їх страхування.....	6
Тема 2 Історичні аспекти страхування окремих форм кредитної діяльності.....	9
Тема 3 Особливості кредитного страхування делькредерного типу.....	13
Тема 4 Страхування споживчих кредитів.....	22
Тема 5 Гарантійне страхування кредитів.....	24
Тема 6 Страхування депозитів.....	27
Тема 7 Страхування інвестицій.....	29
Тема 8 Страхування виданих і прийнятих гарантій (поручительств).....	32
Тема 9 Страхування втрат від зупинки виробництва.....	34
Тема 10 Взаємодія страхових компаній та банківських установ.....	37
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	41

ВСТУП

Ринок страхування фінансових ризиків є важливою складовою економіки країни, який відіграє значну роль у забезпеченні її функціонування за рахунок застосування дієвих механізмів акумуляції грошових ресурсів та їх ефективного використання під час реалізації страхової події. Цей вид страхування забезпечує страховий захист фінансових інтересів фізичних і юридичних осіб, створюючи сприятливі умови для безперервного процесу суспільного відтворення та соціальної і політичної стабільності в суспільстві.

Предметом дисципліни «Страхування фінансових ризиків» є сукупність економічних відносин, які складуються в процесі застосування конкретних видів страхування фінансових ризиків на підставі вивчення їх змісту, визначення потреб страхового ринку і окремих галузей економічної та соціальної сфери національного суспільства в їх страховому захисті.

Метою вивчення дисципліни – є отримання студентами глибоких знань з питань теорії створення та практичного застосування конкретних видів страхування фінансових ризиків для задоволення потреб юридичних і фізичних осіб страховому захисті їх фінансових інтересів в умовах ринкової економіки.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

– вивчити механізм надання послуг по страхуванню фінансових ризиків, що дозволить фахівцю-фінансисту сформулювати достатній рівень знань для плідної праці в галузі страхування фінансових ризиків та повного використання можливостей страхового захисту;

– встановити сутність, необхідність використання та можливості розширення асортименту послуг по страхуванню фінансових ризиків з урахуванням попиту на ці послуги та необхідності їх застосування в умовах ринку;

– поглиблено вивчити склад та особливості організації основних видів послуг по страхуванню фінансових ризиків;

– опанувати організацію процесу купівлі та продажу послуг по страхуванню фінансових ризиків, методика визначення їх ціни та встановлення згідно норм чинного законодавства взаємовідносин сторін договору страхування у вигляді їх прав та обов'язків.

Студент повинен знати:

– основні положення законодавчої та нормативної бази зі страхування фінансових ризиків;

– економічну сутність й роль послуг по страхуванню фінансових ризиків в умовах ринкової економіки;

– механізм функціонування ринку послуг по страхуванню фінансових ризиків;

– структуру страхової угоди по страхуванню фінансових ризиків та правила її укладання;

– систему послуг по страхуванню фінансових ризиків та детальну характеристику кожного її виду;

- процес та умови надання послуг по страхуванню фінансових ризиків, пов'язаних з різними видами ризиків;

- напрями покращення страхування фінансових ризиків.

Студент повинен вміти:

- практично застосовувати науково обґрунтовані і практично перевірені технології реалізації послуг по страхуванню фінансових ризиків;

- проводити аналіз процесу реалізації послуг по страхуванню фінансових ризиків з урахуванням особливостей страхової компанії;

- вирішувати питання з організації роботи за основними видами страхування фінансових ризиків та вибирати ефективні варіанти управління потоками фінансових ресурсів;

- приймати ефективні рішення щодо страхування фінансових ризиків та видів угод, які укладаються на страховому ринку;

- планувати та прогнозувати результати прийняття рішень за різними видами страхування фінансових ризиків.

1 ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1.1 Мета та зміст проведення практичних занять

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями та самостійною роботою і мають на меті поглиблене засвоєння теоретичних понять і термінів з дисципліни та набуття практичних навиків з організації процесу страхування.

У процесі практичних занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння розкривати конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання курсу, розв'язувати конкретні практичні ситуації.

Одним з важливих завдань проведення практичних занять є отримання студентами навиків публічних виступів і дискусій, а також аналітичного та обґрунтованого підходу до розв'язання складних питань і відпрацювання можливих рішень у майбутній професійній діяльності.

Практичні заняття – це форма аудиторної роботи, яка передбачає:

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять;

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання (на базі нормативно-законодавчих актів, періодичних видань та літературних джерел);

- проведення семінарів з публічними виступами та доповідями по рефератах, підготовлених студентами самостійно за рекомендованою тематикою;

- розв'язання тестів відповідно до тематики практичного завдання;

- проведення колоквиумів по засвоєнню теоретичного матеріалу;

- виконання контрольних робіт за індивідуальним завданням;
- перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- проведення консультацій з дисципліни.

Аудиторні заняття проводяться у відповідності з методичними рекомендаціями до практичних занять, які містять:

- плани практичних занять з дисципліни;
- перелік теоретичних питань для контролю знань за кожною темою курсу;
- завдання для самостійної роботи, які містять теми рефератів, доповіді з яких будуть заслухані на заняттях
- умови задач і практичних ситуацій.

2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ

Тема 1 Види фінансових ризиків та особливості їх страхування в Україні

- 1.1 Поняття фінансового ризику в економічній теорії та практиці.
- 1.2 Особливості класифікації фінансових ризиків у страхуванні.
- 1.3 Стан страхування фінансових ризиків в Україні.
- 1.4 Економічний зміст і форми страхування кредитних ризиків.

Питання для перевірки знань

1. Які особливості класифікації фінансових ризиків в Україні?
2. Яка основна форма захисту від наслідків фінансових ризиків і чому?
3. У чому полягають особливості та складності страхування фінансових ризиків?
4. Дайте характеристику сучасного стану страхування фінансових ризиків в Україні.
5. Які ознаки класифікації страхування фінансових ризиків?
6. Які ознаки класифікації страхування кредитних ризиків?
7. Назвіть переваги та недоліки страхування фінансових ризиків.
8. Назвіть переваги та недоліки страхування кредитних ризиків.
9. Які форми страхування кредитних ризиків?
10. Дайте характеристику делькредерного страхування кредитів.
11. Дайте характеристику гарантійного страхування кредитів.
12. Дайте характеристику страхування кредиту довіри.

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Проблеми страхування фінансових ризиків в Україні та напрямки їх вирішення.
2. Сучасні тенденції розвитку страхування фінансових ризиків в Україні.
3. Методичні засади класифікації фінансових ризиків.
4. Методичні підходи до оцінки фінансових ризиків.

5. Проблеми страхування кредитних ризиків в Україні та напрямки їх вирішення.
6. Сучасні тенденції розвитку страхування кредитних ризиків в Україні.
7. Вплив страхування кредитів на сучасний фінансовий ринок.
8. Зарубіжний досвід страхування фінансових ризиків.
9. Зарубіжний досвід страхування кредитних ризиків.
10. Виникнення та розвиток страхування довіри.

Тестовий контроль знань

1. За фінансовим кредитом можуть надаватись такі види страхових послуг:

- а) страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
- б) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- в) страхування фінансових гарантій;
- г) страхування комерційних кредитів;
- д) немає правильної відповіді.

2. За комерційним кредитом можуть надаватись такі види страхових послуг:

- а) страхування фінансових гарантій;
- б) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- в) страхування заставленого майна;
- г) страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
- д) немає правильної відповіді.

3. Коли кредитор відіграє роль страхувальника і застрахованого одночасно це:

- а) гарантійне страхування;
- б) делькредерне страхування;
- в) страхування довіри;
- г) страхування вимоги;
- д) немає правильної відповіді.

4. При гарантійному страхуванні страхувальником є:

- а) кредитор;
- б) страхова компанія;
- в) позичальник;
- г) третя особа;
- д) немає правильної відповіді.

5. Гарантією того, що у випадку виникнення ризику неплатоспроможності боржника страхова компанія відшкодує належну суму боргу кредитору є:

- а) застава;
- б) страховий поліс;
- в) кредит;
- г) майно боржника;
- д) правильної відповіді немає.

6. «Фінансовий ризик» у вузькому розумінні не включає:

- а) ризик зниження очікуваного прибутку;
- б) інвестиційні ризик;
- в) ризик втрати прибутку (доходу);
- г) податковий ризик;
- д) немає правильної відповіді.

7. Види страхових послуг, які супроводжують фінансовий кредит це:

- а) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- б) страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
- в) страхування заставленого майна;
- г) страхування кредитів (страхувальником виступає кредитор);
- д) немає правильної відповіді.

8. Види страхових послуг, які супроводжують комерційний кредит:

- а) страхування фінансових гарантій (поручительств);
- б) страхування товарних кредитів;
- в) страхування заставленого майна;
- г) страхування життя позичальника;
- д) немає правильної відповіді.

9. Види страхових послуг, які супроводжують споживчий кредит:

- а) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- б) страхування товарних кредитів;
- в) страхування життя позичальника;
- г) страхування заставленого майна;
- д) немає правильної відповіді.

10. Страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом здійснюється при:

- а) авансовому кредиті;
- б) фінансовому кредиті;
- в) гарантованому кредиті;
- г) товарному кредиті;
- д) немає правильної відповіді.

Задачі

Задача 1.

Позичальник по закінченні терміну страхування не повернув банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Сума кредиту дорівнює 10 млн. грн. Строк – 3 місяці. Плата за кредит – 60% річних. Відповідальність страховика становить 80%. Визначити суму страхового відшкодування.

Задача 2.

Оптовому підприємству необхідно вибрати одну із стратегій ціноутворення при реалізації продукції з точки зору мінімального цінового ризику. Вибрана стратегія повинна забезпечити максимізацію обсягів збуту продукції. Вихідні дані представлені в таблиці.

Відпускні ціни протягом року за одиницю продукції наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Відпускні ціни протягом року за одиницю продукції

Показники	Місяці											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ціна рівноваги на рику (попередній рік)	77	77	75	73	70	69	69	69	73	76	79	80
Стратегія А	78	76	76	72	69	69	69	70	76	74	79	80
Стратегія В	77	76	75	73	71	70	70	70	73	73	77	80

Тема 2 Історичні аспекти страхування окремих форм кредитної діяльності

2.1 Історичний розвиток кредитування та еволюція страхових відносин.

2.2 Етапи формування ринку страхування кредитів.

2.3 Інтеграційні процеси на ринку страхування кредитно-фінансових ризиків у довоєнний період.

2.4 Розвиток страхування кредитно-фінансових ризиків після другої світової війни.

Питання для перевірки знань

1. Визначте поняття: «морська позика», «бодмерея», «квазіморська позика», угода фіктивної купівлі-продажу та характеризуйте їх.

2. Як використовувалось поєднання іпотечної позики зі страхуванням життя позичальника у XVII ст.?

3. Які причини банкрутства страховиків зі страхування товарних кредитів у другій половині XIX століття?

4. Чому кредит називають матір'ю страхування?

5. У чому особливість розвитку страхування фінансово-кредитних ризиків в Україні?

6. Які тенденції у сфері страхування кредитів спостерігались наприкінці XIX століття?

7. Які особливості розвитку страхування кредитів після першої світової війни?

8. Назвіть дванадцять принципів побудови страхування кредитів Ю.А. Сплетухова.

9. Які основні напрямки діяльності організації «Міжнародне об'єднання кредитних страховиків», створеної в 1928 році?

10. Які основні напрямки діяльності організації «Міжнародний Союз страховиків для регулювання кредитів», створеної в 1934 році?

11. Яку роботу провів «Технічний комітет страхування кредитів» зі страхування експортних кредитів у межах ЄС?

12. Дайте характеристику діяльності Багатосторонньої агенції по гарантіях інвестицій, яка функціонує в системі Світового банку.

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Історичні основи страхування кредитних ризиків.
2. Розвиток страхування у сфері торгівельного мореплавства.
3. Кредит як основа виникнення та розвитку страхування.
4. Розвиток страхування кредитних операцій, не пов'язаних з морем.
5. Передумови виникнення та розвитку страхування експортних кредитів.
6. Фактори, що впливали на формування та розвиток страхування фінансово-кредитних ризиків.
7. Координаційні центри політики страхування кредитів у західноєвропейських країнах та їх діяльність.
8. Специфіка інтеграційних процесів на ринку страхування фінансових ризиків.
9. Історичні основи розвитку іпотечних кредитів.
10. Тенденції розвитку страхування фінансово-кредитних ризиків у сучасних умовах.

Тестовий контроль знань

1. Міжнародна асоціація по страхуванню кредитів була створена у:
 - а) 1928 році;
 - б) 1939 році;
 - в) 1941 році;
 - г) 1934 році;
 - д) немає правильної відповіді.
2. Основною метою страхування кредитів у сфері страхування життя було:
 - а) зниження ризиків шахрайства на кредитному ринку;
 - б) зниження ризику неплатоспроможності позичальника в наслідок його банкрутства;
 - в) зниження ризику неплатоспроможності позичальника в наслідок його смерті;
 - г) всі відповіді правильні;
 - д) немає правильної відповіді.
3. Тонтини – це:
 - а) забезпечення позики за допомогою майнового страхування;
 - б) назва тарифної ставки у операціях морської позики;
 - в) назва відшкодування, що виплачував позичальник кредитору при операції фіктивної купівлі-продажу;
 - г) спеціальні умови в договорі морського страхування, за якими не відбувалося сплати страхового відшкодування;
 - д) немає правильної відповіді.
4. Причинами виникнення операцій фіктивної купівлі-продажу були:
 - а) збільшення обсягів сухопутних та морських перевезень;

- б) зростання відстаней доставки вантажів;
- в) встановлення державного монополізму на здійснення операцій доставки вантажів;
- г) надто потужний розвиток товарно-грошових відносин внаслідок відкриття нових континентів;
- д) немає правильної відповіді.

5. Основними завданнями Міжнародного об'єднання кредитних страховиків були:

- а) виконання державної функції регулювання діяльності кредитних страховиків;
- б) узгодження тарифних ставок страхових компаній, що здійснювали страхування кредитів;
- в) забезпечення прозорості страхування експортних кредитів;
- г) розширення кола учасників об'єднання за рахунок нових страхових компаній, що здійснюють страхування кредитів;
- д) немає правильної відповіді.

6. Для морської позики характерним є:

- а) у разі загибелі морського судна боржник цілком звільнявся від обов'язку повернення позики;
- б) відсоткова ставка була меншою, оскільки вартість позики була значною, що дозволяло отримувати значні відсотки;
- в) у разі загибелі морського судна боржник зобов'язаний був повернути лише відсотки, що були зазначені у раніше підписаній угоді;
- г) у разі загибелі морського судна боржник зобов'язаний був повернути раніше отриману позику, але без додаткового винагородження;
- д) немає правильної відповіді.

7. Подібні операції до морської позики, що почали використовуватися у сухопутних перевезеннях, мали назву:

- а) угода фіктивної купівлі-продажу;
- б) тонтини;
- в) бодмерея;
- г) квазіморська позика;
- д) немає правильної відповіді.

8. Україна приєдналася до Багатосторонньої агенції по гарантіях інвестицій у:

- а) 1991 році;
- б) 1992 році;
- в) 1993 році;
- г) 1996 році;
- д) немає правильної відповіді.

9. Страхування кредитів здійснювалось британськими компаніями у 1918 році здійснювалось на таких принципах:

- а) договір страхування укладається позичальником і є невід'ємною частиною договору кредитування;

б) відповідальність страховика обмежується тільки визначеними ризиками;

в) договір страхування укладається кредитором;

г) всі відповіді правильні;

д) немає правильної відповіді.

10. Перша згадка про використання угоди фіктивної купівлі-продажу датується:

а) 1256;

б) 1378;

в) 1489;

г) 1587;

д) немає правильної відповіді.

Задачі

Задача 1

1. Страхова компанія застрахувала кредит на суму 200 тис. грн. Протягом дії договору боржник погасив всі відсотки по кредиту та кредит на суму 150 тис. грн. У наслідок визнання боржника неплатоспроможним страхова компанія виплатила страхове відшкодування кредитору. Визначити величину збитку кредитора і величину страхового відшкодування, якщо договором страхування цього кредиту передбачено:

а) франшизу в розмірі 25%;

б) франшизу в розмірі 20%;

в) франшизу в розмірі 15%.

Задача 2

Позичальник взяв кредит у банку в сумі 10 тис. грн. під заставу майна на 5 місяців під 35% річних. Внаслідок аварії заставне майно було зруйноване. Позичальник виплатив до моменту аварії банку 6 тис. грн. і відповідні відсотки, решту зобов'язань виконати не зміг. Відповідальність страхової компанії складає 73%. Франшиза складає 1% від загальної суми відповідальності страхової компанії. Яку суму відшкодує банку страхова компанія?

Задача 3

Клієнт у банку взяв кредит під 25% річних на півроку в розмірі 20 тис. грн. У зв'язку з неможливістю заплатити, страхова компанія повинна відшкодувати збитки банку. Розрахувати, яку суму страхова компанія повинна повернути кредитору.

Тема 3 Характеристика кредитного страхування делькредерного типу

- 3.1 Умови страхування фінансових кредитів.
- 3.2 Особливості страхування товарних кредитів.
- 3.3 Необхідність та значення страхування експортних кредитів.
- 3.4 Механізм страхування експортних кредитів.

Питання для перевірки знань

1. Які види кредитів підлягають страхуванню делькредерного типу?
2. Які умови страхування фінансових кредитів?
3. Які документи необхідні для оформлення договору страхування фінансового кредиту?
4. Розкрийте роль та значення страхування товарних кредитів.
5. Які умови страхування товарних кредитів?
6. У чому полягають переваги та недоліки страхування товарних кредитів?
7. Які особливості страхування факторингу?
8. Які ризики лежать в основі страхування експортних кредитів?
9. Розкрийте роль та значення страхування експортних кредитів.
10. Які умови страхування експортних кредитів?
11. Чому необхідною є фінансова підтримка експортної діяльності з боку держави?
12. Які методи фінансової підтримки експортної діяльності з боку держави?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Програми страхових компаній по страхуванню фінансових кредитів.
2. Розвиток страхування фінансово-кредитних ризиків.
3. Програми страхових компаній по страхуванню товарних кредитів.
4. Державна фінансова підтримка експортної діяльності.
5. Зарубіжний досвід фінансової підтримки експортної діяльності.
6. Сучасний стан страхування товарних кредитів в Україні.
7. Напрямки вдосконалення страхування товарних кредитів в Україні.
8. Страхування факторингу в Україні.
9. Зарубіжний досвід страхування товарних кредитів.
10. Страхування фінансових кредитів в Україні.

Тестовий контроль знань

1. Страхування фінансового кредиту, що здійснюється кредитором, відноситься до:
 - а) майнового страхування;
 - б) страхування життя позичальника;
 - в) страхування відповідальності непогашення кредиту;
 - г) страхування довіри;
 - д) немає правильної відповіді.
2. Страхування експортних кредитів забезпечує:

а) збільшення фінансово стійких покупців в межах країни та за кордоном;
 б) реальну допомогу при виході на нові ринки купівлі необхідної сировини;

- в) підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів;
 г) всі відповіді правильні;
 д) немає правильної відповіді.

3. При страхуванні продажу товарів на умовах факторингу страхова угода найчастіше укладається між:

- а) страховою компанією та фактором;
 б) страховою компанією та підприємством-покупцем;
 в) страховою компанією та підприємством-продавцем на користь фактора;
 г) всі відповіді правильні;
 д) немає правильної відповіді.

4. При страхуванні експортного кредиту страхові тарифи встановлюються залежно від:

- а) галузевої приналежності;
 б) обсягу товарообороту;
 в) умов розрахунків;
 г) мети використання кредиту;
 д) немає правильної відповіді.

5. Для отримання страхового відшкодування страховальник надає страховику такі документи:

- а) оригінал договору кредитування;
 б) довідку про залишки коштів на розрахунковому рахунку позичальника;
 в) оригінал договору страхування;
 г) всі відповіді правильні;
 д) немає правильної відповіді.

6. Для факторингової операції є характерним:

- а) надається виключно банківськими установами;
 б) містить елементи операції інвестування;
 в) ризик неплатоспроможності боржника завжди повністю на себе бере факторингова компанія;
 г) факторингова компанія завжди 100% відшкодовує кошти постачальнику за поставлені товари;
 д) немає правильної відповіді.

7. Страхування товарних кредитів відноситься до:

- а) гарантійної групи кредитного страхування;
 б) довірчої групи кредитного страхування;
 в) делькредерної групи кредитного страхування;
 г) майнової групи кредитного страхування;
 д) немає правильної відповіді.

8. Вид факторингу, за яким ризик неплатоспроможності боржника лягає на продавця, називається:

- а) повний;

- б) прямиий;
- в) непрямиий;
- г) з правом регресу;
- д) немає правильної відповіді.

9. «Окрема страхова сума» це:

- а) нижня межа відповідальності СК за кредити, що надаються всім покупцям;
- б) нижня межа відповідальності СК за кредити, що надаються одному покупцеві;
- в) верхня межа відповідальності СК за кредити, що надаються одному покупцеві;
- г) верхня межа відповідальності СК за кредити, що надаються продавцем усім своїм покупцям;
- д) немає правильної відповіді.

10. Об'єктом страхування фінансового кредиту є:

- а) страхування життя позичальника;
- б) страхування ризику банкрутства юридичної особи-позичальника;
- в) страхування відповідальності позичальника перед кредитором;
- г) страхування ризику банкрутства фізичної особи-позичальника;
- д) немає правильної відповіді.

Задачі

Задача 1.

Комерційний банк застрахував у страхової компанії портфель кредитних договорів на випадок неплатоспроможності клієнтів, які були оформлені на таких умовах:

Номер кредиту	Сума кредиту	Відсоткова ставка, %	Термін позики, роки
1	5000	22,5	2
2	4500	22,5	2
3	3000	20,4	3
4	2500	21,4	2,5
5	1500	23,5	1,5
6	8000	24,5	1
7	4500	18,0	4
8	5900	18,0	4
9	6000	20,5	3
10	3800	20,0	3

З певним часом у деяких клієнтів виникли фінансові труднощі і вони перестали платити за кредитними зобов'язаннями. Графік погашення кредитів наступний:

Номер кредиту	Сплата основного боргу	Сплата відсотків
1	2000	300
2	1500	800
3	2000	1500
4	все сплачено за графіком	
5	1000	300
6	5000	2500
7	все сплачено за графіком	
8	3150	1680
9	все сплачено за графіком	
10	1400	700

Враховуючи, що франшиза страхової компанії за кредитними угодами, термін яких менше 2 років складала за умова договору 80%, а за кредитними угодами, термін яких більший 2 років – 70%, визначити які виплати має здійснити страхова компанія банку. Страховий тариф складав 2% від загального обсягу кредитного портфеля, включаючи відсотки, визначити збитки (доходи) банку від кредитної діяльності.

Задача 2.

Страхова компанія А застрахувала кредитний портфель комерційного банку АА на загальну суму 875 тис. грн. За умовою договору страхування передбачалася безумовна франшиза у розмірі 25%.

Страхова компанія Б застрахувала кредитний портфель комерційного банку ББ на 1 млн. грн. за умовою страхового договору передбачена умовна франшиза у розмірі 60%.

Погашення кредитів у банку АА склало 65%, а у банку ББ – 71%. Визначити розміри компенсацій, які повинні виплатити страхові компанії комерційним банкам.

Умовна франшиза – страховик не несе відповідальності за збиток, якщо його розмір не перевищує розмір франшизи, і відшкодовує збиток повністю, якщо розмір збитку перевищує суму франшизи.

Безумовна франшиза – страховик виплачує страхувальнику суму збитку за мінусом франшизи, тобто страхове відшкодування дорівнює збитку, зменшеному на суму франшизи.

Задача 3.

Страхова компанія застрахувала 2 кредитних портфеля комерційних банків. Загальний обсяг ризику, який взяла на себе страхова компанія складає 12 млн. грн.

Безумовні франшизи, враховуючи ризиковість кожного з портфелів, складала: 1 – 22%; 2 – 18%.

Через визначений в договорі термін, комерційні банки надали інформацію про непогашення кредитів:

- 1) – 26% обсягу кредитного портфеля;
- 2) – 31% обсягу кредитного портфеля.

Страхова компанія виплатила відшкодування в розмірі 930 тис. грн. Визначити розміри кредитних портфелів банку.

Задача 4.

Розрахувати для всіх клієнтів відсутні елементи в графіку погашення кредиту, враховуючи наступні умови:

- а) відсотки нараховуються на фактичний залишок боргу;
- б) основна сума боргу погашається рівними частинами протягом всього терміну.

Визначити:

1. Загальний обсяг кредитного портфеля банку та загальну суму відсотків, що отримає банк, якщо всі клієнти будуть дотримуватися платіжної дисципліни.

2. Банк застрахував ризик виникнення неплатоспроможності всіх клієнтів у страховій компанії з франшизою 75% за страховим тарифом 3% від загального обсягу кредитного портфеля, включаючи відсотки. Який розмір відшкодування повинна зробити страхова компанія, якщо клієнт №1 та клієнт № 2 сплатять основну суму боргу на 70 та 80%, а проценти на 75 та 85% відповідно?

Клієнт №1

Термін погашення кредиту, місяці	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основної суми боргу	Сума місячного платежу
1	30000			
2				
3				
4				
5	10000	200		
6				
Разом	–			

Клієнт № 2

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основної суми боргу	Сума щоквартального платежу
1	120000			
2				
3				
4				
5				
6		1000		
Разом	–			

Клієнт № 3

Термін погашення кредиту, квартали	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основної суми боргу	Сума квартального платежу
1	50000			15500
2				
3				
4				
Разом	–			

Клієнт № 4

Термін погашення кредиту, місяці	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума погашення основної суми боргу	Сума щомісячного платежу
1				
2				
3				
4		640		16640
5				
Разом				

Задача 5

Клієнт взяв кредит в банку 20 тис. грн. на строк з 30 квітня 2015 р. по 30 травня 2016 р. за простою процентною ставкою 54% річних. Відповідальність позичальника за непогашення кредиту підтверджується договором страхування, яким передбачається відшкодування збитків в розмірі 78%. Тарифна ставка по

страхуванню кредитних ризиків 5%. В зв'язку з неплатоспроможністю позичальник повернув лише 15 тис. грн. Визначити зобов'язання сторін.

Задача 6

Розрахувати суму збитків при страхуванні ризику непогашення кредиту: сума кредиту – 50 тис. грн., строк кредиту – 6 місяців, відповідальність страховика – 90%, сплата за кредит – 60% річних.

Задача 7

Позичальник застрахував у страховій компанії кредит і відсотки за користування кредитом з безумовної франшизи – 12%.

Визначити брутто-премію, що зобов'язаний сплатити страхувальник при таких умовах: розмір позички – 8 млн. грн., плата за кредит – 30% у рік, термін кредитного договору – 11 місяців, тарифна ставка – 17%.

Задача 8

Банк надає кредит у розмірі 3 тис. грн. своєму клієнту. Страхування кредитів відбувається за наступною схемою. Відповідальність страхової компанії складає 80%. Франшиза встановлюється у розмірі 10% якщо страховий випадок завдав збитків застрахованому на суму не менше 50% застрахованої суми. У іншому випадку франшиза складає 20%. Клієнт сплатив 1,5 тис. грн. Визначити збитки (доходи) банку.

Задача 9

За програмою споживчого кредитування фізична особа придбала в магазині плиту кухонну за ціною 5,5 тис. грн., м'ясорубку – 750 грн., міксер вартістю 250 грн. покупцю надається знижка в розмірі 12% від роздрібною ціни, його перший внесок становить 25% вартості придбаного товару. Банк стягує 1,5 % комісійних за кредитування, 20% річних – плата за кредит. Тарифна ставка за повною програмою страхування – 3,5%, 15% – безумовна франшиза. Розрахувати вартість кредиту, страхову суму і страховий платіж на річний період страхування.

Задача 10

Страхова компанія застрахувала кредит на суму 100 тис. грн. Протягом діє договору боржник погасив кредит на суму 40 тис. грн. Внаслідок пожежі, визнаної страховим випадком, підприємство не змогло повернути решту кредиту. Визначить величину збитку і величину страхового відшкодування, якщо договором страхування цього кредиту передбачено:

- а) умовна франшиза в розмірі 10%;
- б) безумовна франшиза в розмірі 20%.

Задача 11

Визначте суму страхових платежів за договором страхування ризику неповернення кредиту, якщо перший позичальник взяв кредит у сумі 200 тис.

грн. під 15% річних. термін користування кредитом у період дії договору становить 8 місяців, тарифна ставка – 2,1%. Другий позичальник узяв кредит у сумі 70 тис. грн. на півтора року під 20% річних, тарифна ставка – 2,1%.

Задача 12

Позичальник взяв у банку кредит на суму 45 млн. грн. виданий на 2 роки під 18%. Кредитор – банківська установа застрахував цей кредит. Відшкодування збитків страховою компанією передбачається в розмірі 85%, франшиза становить 3%. Позичальник виплатив 6 млн. грн. та відповідні відсотки, а решту зобов'язань виконати не зміг. Яку суму відшкодує банку страхова компанія?

Задача 13

Підприємство взяло кредит у сумі 65 тис. грн. під 28,9% річних строком на 1,5 роки та застрахувало цей кредит у страховій компанії. Після закінчення терміну кредитування підприємство погасило кредит у сумі 70 тис. грн., тому страховій компанії довелося відшкодувати збитки у сумі 20 тис. грн. Необхідно визначити межу відповідальності страхової компанії за договором страхування кредиту.

Задача 14

Підприємство взяло кредит у банку в сумі 120 тис. грн. під 20%, терміном на річних 3 роки. За умовою договору банк стягує одноразову комісію у розмірі 2,6%. З часом на підприємстві виникли фінансові труднощі і воно не змогло розраховуватися за кредитом. Банком була запропонована програма реструктуризації кредиту, суть якої полягала в тому, що термін кредиту продовжувався до 5 років, при цьому відсоткова ставка зростала на 5,9%. Банк при укладанні угоди застрахував у страховій компанії виданий кредит з франшизою в розмірі 10%. Після пролонгації кредиту страхова компанія підвищила франшизу до 18,5%. До моменту пролонгації підприємство заплатило за кредитом 15% загальної суми, включаючи відсотки. Після пролонгації – 38% і виплати більше не здійснювалися. Визначити розмір відшкодування страховою компанією банку та дохід (збиток банку).

Задача 15

Розрахувати загальний розмір відшкодування, яке сплатить страхова компанія банку за неповернуті клієнтом кредити на основі даних, що зазначені в таблицях. Врахувати, що клієнти сплачують тіло кредиту рівними частинами. Відсотки за кредитом нараховуються виключно на залишок основної суми боргу. Безумовна франшиза страхової компанії складає 13%, а клієнт оплатив 74% від загальної суми боргу включаючи відсотки.

Клієнт 1

Термін погашення кредиту, місяці	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума залишку основної суми боргу	Сума оплати
1				
2				
3				
4				
5			10000	10300
6			0	
Разом	–		–	

Клієнт 2

Термін погашення кредиту, місяці	Сума основного боргу на початок періоду, грн.	Сума відсотків за даний період, грн.	Сума залишку основної суми боргу	Сума оплати
1		750		
2				
3	15000			
Разом	–		–	

Задача 16

Загальна сума боргу за трьома кредитами складає 11870 грн. Сума відсотків, що повинен сплатити перший клієнт на 150 грн. більше від суми відсотків, що повинен сплатити третій клієнт, та у 2,2 менша від суми відсотків другого клієнта. Вихідні дані: для першого клієнта: 20%, 1 рік; для другого клієнта – 22%, 1,5 років; для третього клієнта – 24%, 9 місяців. Визначити відшкодування страхової компанії, якщо рівень оплати складає 78%. Безумовна франшиза в договорі страхування складає 11%.

Задача 17

Загальна сума кредитного портфеля, включаючи відсотки, трьох позичальників складає 18200,0 грн. На кінець терміну дії кредитної угоди кожний з них сплатив такі суми за кредитами: 3000, 4000 та 6000 грн. Залишок основної суми першого позичальника на 1760 грн. менший від залишку боргу другого. Залишок боргу третього клієнта у 3,0625 рази менший залишку боргу першого та другого разом. Визначити страхові платежі банку страховій компанії по кожному кредиту, якщо розміру страхового тарифу (%) відноситься до розміру франшизи (%) по кожній угоді як 1:4, а розмір франшизи по третій кредитній угоді складає 8%, а загальна сума страхових платежів складає 452,8 грн., а обсяг коштів, що не виплачуються страховою компанією за першим кредитним портфелем складає 408 грн.

Задача 18

Скільки відсотків сплачено двома клієнтами за кредитними договорами, якщо банк за страхування цих кредитних угод заплатив страховій компанії страхових платежів за загальну суму 364,0 грн.? Терміни позик відповідно склали 1,5 та 2,0 роки. Страховий тариф за першим кредитом складає 2,5%, а за другим кредитом – 3,0%. Відсотки за першим кредитом склали 24% річних, за другим 26%. Загальна сума кредитів, взятих клієнтами складає 9 тис. грн. Визначити також розміри страхових платежів для кожного окремого кредиту.

Задача 19

Два клієнти взяли кредити в одному банку. Перший клієнт буде сплачувати за кредит 21% річних, термін кредитної угоди 1,5 роки. Другий клієнт буде сплачувати за кредит 23% річних, термін кредитної угоди 2 роки. Кожний з клієнтів сплатив за кредитом 4 тис. грн. Обсяг безумовної франшизи за першою позикою у 1,85 разів менше ніж за другою. Залишок суми боргу за двома кредитними договорами складає 10840,00 грн. Вивести рівняння залежності розміру кредитів від заданого рівня франшизи. Визначити розміри кредитів, якщо розмір франшизи за першим кредитом складає 15%.

Тема 4 Страхування споживчих кредитів

4.1 Особливості страхування споживчих кредитів.

4.2 Форми страхування життя при страхуванні споживчих кредитів.

4.3 Колективне (групове) страхування споживчих кредитів.

Питання для перевірки знань

1. Який кредит називається споживчим і в яких формах він надається?
2. Розкрийте роль та значення страхування споживчих кредитів.
3. Які ризики підлягають страхуванню при забезпеченні споживчих кредитів?
4. Який ризик є основним, а який додатковим при страхуванні споживчих кредитів?
5. Чому особове страхування є основою забезпечення споживчих кредитів?
6. Розкрийте сутність першої форми страхування життя при страхуванні споживчих кредитів.
7. Розкрийте сутність другої форми страхування життя при страхуванні споживчих кредитів.
8. Переваги та недоліки страхування споживчих кредитів.
9. Як і чому пропонується замінити термін «страхування споживчого кредиту»?
10. Які типові умови страхування споживчих кредитів?
11. Які складові механізму колективного страхування життя банками своїх клієнтів-позичальників?

12. Яку роль відіграють спеціальні агентства при груповому страхуванні споживчих кредитів?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Аналіз сучасного стану страхування споживчих кредитів в Україні.
2. Зарубіжний досвід страхування споживчих кредитів.
3. Перспективи розвитку страхування споживчих кредитів в Україні.
4. Сучасна практика страхування споживчих кредитів вітчизняними страховиками.
5. Роль банків при страхуванні споживчих кредитів.
6. Програми страхових компаній по страхуванню споживчих кредитів.
7. Спеціальні агентства на ринку страхування споживчих кредитів.
8. Об'єднання банків та торгівельних організацій при страхуванні споживчого кредиту (на вітчизняному та світовому ринку).
9. Проблеми розвитку страхування споживчих кредитів в Україні.
10. Використання зарубіжного досвіду страхування споживчих кредитів страховими компаніями України.

Тестовий контроль знань

1. Ризик неповернення кредиту притаманний:

- а) всім споживчим кредитам;
- б) кредитам, за якими не сплачуються щомісячні платежі;
- в) кредитам, за якими позикодавець не сплатив страхових внесків;
- г) кредитам, за якими не сплачені відсотки;
- д) немає правильної відповіді.

2. Групове страхування споживчих кредитів це:

- а) страхування одразу значного обсягу кредитів одного кредитора одним страховиком;
- б) страхування всіх кредитів одного позичальника одним страховиком;
- в) страхування всіх кредитів одного позичальника двома і більше страховиками;
- г) страхування всіх кредитів позикодавця одним страховиком;
- д) немає правильної відповіді.

3. На розмір тарифної ставки при страхуванні споживчих кредитів впливає:

- а) кредитна історія позичальника;
- б) місце роботи позичальника;
- в) національність позичальника;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

4. Головною задачею оцінки групового ризику є:

- а) встановлення загального збитку, що повинен сплатити страховик;
- б) нівелювання ризику неплатежу за кредитними договорами позичальниками;
- в) встановлення загального ліміту страхової відповідальності страховика;

- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

5. *Характерними ознаками надання розстрочки є:*

- а) максимальний розмір кредиту від 12 до 24 місяців;
- б) відсутність початкового внеску;
- в) кредити надаються виключно банківськими установами через торгові мережі;
- г) розстрочка є дешевшою для клієнта у порівнянні з банківським кредитом;
- д) немає правильної відповіді.

6. *Причинами виникнення неплатоспроможності по кредитах споживчого характеру є:*

- а) банкрутство позикодавця;
- б) смерть позичальника;
- в) втрата стабільного доходу позичальником;
- г) перегляд умов кредитної угоди позичальником;
- д) немає правильної відповіді.

7. *Ризик неплатоспроможності позичальника проявляється в ризиках:*

- а) ризик безробіття;
- б) ризик смерті;
- в) ризик втрати працездатності;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

8. *Для групового страхування споживчих кредитів характерним є:*

- а) оцінка групового ризиків здійснюється за простим, загальноприйнятим алгоритмом;
- б) простота оцінки групового ризику клієнтів банку;
- в) складність оцінки групового ризику клієнтів банку;
- г) оцінка групового ризику здійснюється на основі різних методик, які включають багато етапів;
- д) немає правильної відповіді.

9. *Основний ризик при страхуванні споживчих кредитів це:*

- а) випадок смерті позичальника;
- б) банкрутство кредитора;
- в) випадок непрацездатності;
- г) втрата роботи позичальником;
- д) немає правильної відповіді.

10. *При страхуванні кредитного договору страхування життя позичальника здійснюється на термін:*

- а) один календарний рік від дати підписання кредитної угоди;
- б) один календарний рік від дати підписання договору страхування життя;
- в) на весь час дії кредитної угоди;

г) на весь час дії кредитної угоди, що зменшується пропорційно розміру ризику несплати за договором кредитування, що встановлюється страховою компанією;

д) немає правильної відповіді.

Тема 5 Гарантійне страхування кредитів

5.1 Особливості страхування кредитів виданих під заставу.

5.2 Обов'язкове страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування.

5.3 Комплексна програма іпотечного страхування.

5.4 Титульне страхування як складова комплексного іпотечного страхування.

Питання для перевірки знань

1. Розкрийте сутність і значення страхування кредитів під заставу.
2. Які особливості страхування кредитів під заставу?
3. Які умови страхування кредитів під заставу?
4. Який механізм функціонування страхової угоди в процесі кредитування під заставу?
5. Назвіть переваги та недоліки страхування кредитів під заставу.
6. Розкрийте сутність і значення страхування іпотечних кредитів.
7. Які види страхування входять до складу комплексного іпотечного страхування?
8. Охарактеризуйте умови страхування життя позичальника.
9. Охарактеризуйте умови страхування майна, що знаходиться у власності позичальника та передане в заставу кредитору.
10. Які основні умови обов'язкового страхування предмету іпотеку?
11. Розкрийте сутність і значення титульного страхування.
12. Які умови титульного страхування?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Необхідність, зміст і роль страхування кредитів під заставу.
2. Переваги та недоліки сучасної системи страхування кредитів під заставу в Україні.
3. Сучасний стан та перспективи розвитку страхування засобів застави.
4. Програми іпотечного страхування в Україні.
5. Сучасний стан та перспективи розвитку іпотечного страхування в Україні.
6. Необхідність та значення обов'язкового страхування предмету іпотеку.
7. Зарубіжний досвід іпотечного страхування.
8. Сучасний стан та перспективи розвитку титульного страхування.
9. Зарубіжний досвід титульного страхування.
10. Програми титульного страхування вітчизняних страховиків

Тестовий контроль знань

1. Гарантійне страхування почало активно розвиватися на:

- а) початку 90-х років;
- б) середині 90-х років;
- в) початку нового тисячоліття;
- г) 5 років назад;
- д) немає правильної відповіді.

2. Втрата страхувальником права власності на майно в результаті незалежних від нього обставин це:

- а) титульне страхування;
- б) страхування гарантій;
- в) гарантійне страхування кредитів;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

3. Страхова сума за договором титульного страхування встановлюється:

- а) ринкової вартості майна;
- б) балансової вартості майна;
- в) дійсної вартості майна не залежно від вартості, що зафіксована у договорі купівлі-продажу;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

4. Договір обов'язкового страхування іпотеки укладається на строк:

- а) на 3 роки з можливістю продовження його дії через цей термін;
- б) на рік з щорічним продовженням його дії;
- в) дії іпотечного договору;
- г) на два роки з щорічним продовженням його дії;
- д) немає правильної відповіді.

5. Страховими ризиками при іпотечному страхуванні є:

- а) вибух;
- б) помилки, що допущені при проектуванні застрахованого майна;
- в) псування майна внаслідок фізичного зносу;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

6. На розмір тарифу у титульному страхуванні впливають такі фактори:

- а) громадянство осіб, що проживають у квартирі;
- б) кількість власників квартири;
- в) середній рівень кожного з власників квартири за місяць;
- г) технічний стан квартири;
- д) немає правильної відповіді.

7. Згідно закону України «Про заставу» застава може бути у двох речових формах:

- а) іпотеки;
- б) грошових коштів;

- в) закладу;
- г) нематеріальних цінностей;
- д) немає правильної відповіді.

8. *Страхованню від ризиків випадкового знищення підлягають:*

- а) майнові права;
- б) право оренди;
- в) транспортні засоби страхувальника;
- г) нерухоме майно;
- д) немає правильної відповіді.

9. *Страхова сума за договором обов'язкового страхування іпотеки визначається:*

- а) в розмірі повної вартості майна;
- б) зменшеної вартості майна;
- в) підвищеної вартості майна;
- г) вартості майна та компенсації моральних збитків;
- д) немає правильної відповіді.

10. *Майно вважається загиблим, якщо відновлювальні витрати з урахуванням зносу разом із залишковою вартістю перевищують:*

- а) 60% дійсної вартості об'єкта;
- б) 70% дійсної вартості об'єкта;
- в) 80% дійсної вартості об'єкта;
- г) 90% дійсної вартості об'єкта;
- д) немає правильної відповіді.

Тема 6 Страхування депозитів

6.1 Сутність та значення страхування депозитів.

6.2 Обов'язкове страхування депозитів на рівні банківської системи.

6.3 Добровільне страхування депозитів на страховому ринку.

Питання для перевірки знань

1. У чому полягає необхідність страхування депозитів?
2. Розкрийте сутність і значення страхування депозитів.
3. Назвіть етапи формування системи депозитного страхування в Україні.
4. Яка система обов'язкового страхування депозитів сформована в Україні?
5. Назвіть види та умови добровільного страхування депозитів.
6. Що може бути об'єктом добровільного страхування депозитів?
7. У чому різниця між добровільним і обов'язковим страхуванням депозитів?
8. Які гарантії фонду гарантування вкладів фізичних осіб та відшкодування коштів за вкладками?
9. Які функції виконує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб?
10. Назвіть джерела формування фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

11. У чому полягає регулювання Фондом гарантування вкладів фізичних осіб діяльності банків?

12. Який передбачається механізм проведення оцінки настання ризику істотного зменшення обсягу коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Державне регулювання у сфері страхування депозитів.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку страхування депозитів в Україні.
3. Законодавче забезпечення страхування депозитів в Україні.
4. Практика страхування депозитів за кордоном.
5. Програми депозитного страхування вітчизняних страховиків.
6. Проблеми вітчизняної системи депозитного страхування та напрямки її вдосконалення.
7. Порівняльний аналіз зарубіжних систем депозитного страхування.
8. Методика проведення оцінки настання ризику істотного зменшення обсягу коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
9. Етапи формування системи депозитного страхування в Україні.
10. Система депозитного страхування в Україні і фінансово-економічна криза.

Тестовий контроль знань

1. Вкладник набуває право на одержання гарантованої суми відшкодування за вкладом у випадках:

- а) прострочення виплати коштів за депозитною угодою;
- б) введення тимчасової адміністрації до банку;
- в) відкликання банківської ліцензії;
- г) ліквідації банку;
- д) немає правильної відповіді.

2. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб не відшкодовує кошти:

- а) за вкладом, підтвердженим депозитним сертифікатом на пред'явника;
- б) передані банку в довічне управління;
- в) розміщені особою, що входила до складу спостережної ради більше одного року назад;
- г) за вкладом у розмірі менше 100 грн.;
- д) немає правильної відповіді.

3. Для Фонду гарантування вкладів фізичних осіб характерним є:

- а) здійснює свою діяльність з метою отримання прибутку;
- б) має самостійний баланс;
- в) знаходиться у приватній власності;
- г) керівним органом Фонду є спостережна рада;
- д) немає правильної відповіді.

4. Розмір регулярного збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у національній валюті становить:

- а) 0,5 % від бази нарахування;

- б) 1 % від бази нарахування;
- в) 0,8 % від бази нарахування;
- г) 0,6 % від бази нарахування;
- д) немає правильної відповіді.

5. Виконавча дирекція Фонду гарантування вкладів фізичних осіб складається з:

- а) 4 осіб;
- б) 5 осіб;
- в) 6 осіб;
- г) 7 осіб;
- д) немає правильної відповіді.

6. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб вводить тимчасову адміністрацію до банку:

- а) на наступний день від дати невидачі 10% вкладів фізичних осіб;
- б) на наступний день від визнання НБУ банку неплатоспроможним;
- в) через тиждень після отримання клопотання керівництва банку про ведення тимчасової адміністрації;
- г) на наступний день від отримання заяви власників банку про необхідність ведення тимчасової адміністрації;
- д) немає правильної відповіді.

7. Банк-учасник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб зобов'язаний сплатити до Фонду початковий збір протягом:

- а) 10 календарних днів;
- б) 30 календарних днів;
- в) 10 робочих днів;
- г) 30 робочих днів;
- д) немає правильної відповіді.

8. Максимальний строк, на який вводиться тимчасова адміністрація до банку:

- а) один місяць;
- б) чотири місяці;
- в) шість місяців;
- г) один рік;
- д) немає правильної відповіді.

9. Перехідний банк – це:

- а) банк, який представляє інтереси іншого банку у ході його ліквідації;
- б) банк, який створено в процесі виведення неплатоспроможного банку з ринку, єдиним акціонером якого є Фонд до дня продажу цього банку інвестору;
- в) виключно банк 1 групи за класифікацією НБУ, учасник системи гарантування вкладів фізичних осіб;
- г) банк, який за угодою з іншим банком здійснює депозитні операції, випускає депозитні сертифікати на його користь;
- д) немає правильної відповіді.

10. Розмір початкового збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб складає:

- а) 3% від статутного капіталу банку;
- б) 3 млн. грн.;
- в) 1% від регулятивного капіталу банку;
- г) 1% від статутного капіталу банку;
- д) немає правильної відповіді.

Тема 7 Страхування інвестицій

- 7.1 Сутність і значення страхування інвестицій.
- 7.2 Особливості страхування інвестицій. Класифікація ризиків.
- 7.3 Зміст договорів страхування інвестицій.
- 7.4 Проблеми страхування інвестицій в Україні.

Питання для перевірки знань

1. У чому полягає сутність страхування інвестиційних кредитів?
2. На які групи поділяються види страхування інвестицій?
3. Які проблеми розвитку страхування інвестицій в Україні?
4. Дайте визначення страхування інвестицій.
5. Назвіть об'єкт страхування. Хто може бути страхувальником при страхуванні інвестицій?
6. Назвіть страхові випадки при страхуванні інвестицій.
7. Особливості визначення страхової суми та страхового платежу при страхуванні інвестицій.
8. Назвіть критерії оцінки ступеня ризику при страхуванні інвестицій.
9. Які існують обмеження при страхуванні інвестицій?
10. На що слід звертати увагу при укладанні договорів страхування інвестицій?
11. Види договорів страхування інвестицій та особливості їх укладання.
12. Особливості виплати відшкодування за страхуванням інвестицій.

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Сучасний стан страхування інвестицій в Україні.
2. Закордонна практика страхування інвестицій.
3. Проблеми розвитку страхування інвестицій та шляхи їх подолання.
4. Особливості страхування різних інвестиційних інститутів.
5. Страхування інвестицій в нерухомість.
6. Особливості страхування інвестицій від політичних ризиків.
7. Характеристика інвестиційних ризиків та їх класифікація.
8. Інвестиційні кредити та їх страховий захист.
9. Інвестиційна функція страхування.
10. Значення страхування інвестицій для розвитку країни.

Тестовий контроль знань

1. Під захистом інвестицій розуміють:

а) захист вкладень від можливих втрат, що виникають внаслідок несприятливих, непередбачених змін політичної обстановки, кон'юнктури ринку, військових дій;

б) комплекс організаційних, технічних і правових заходів, спрямованих на створення умов, що сприяють збереженню інвестицій;

в) сукупність нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність;

г) методику розрахунку інвестиційних ризиків;

д) немає правильної відповіді.

2. Ризик при страхуванні інвестицій є критичним, якщо втрачено:

а) всю суму розрахованого прибутку;

б) всі активи;

в) не тільки прибуток, а і розрахований валовий дохід після реалізації проекту;

г) частину активів та прибутку;

д) немає правильної відповіді.

3. До страхових ризиків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту, не належать:

а) відсутність бізнес-плану проекту;

б) помилки розробників в експертній оцінці інвестиційного проекту;

в) неможливість досягнення розрахункової якості виробленої продукції чи наданих послуг під час реалізації інвестиційного проекту по незалежним від страхувальника причинам;

г) відсутність попиту на вироблену продукцію чи послуги;

д) немає правильної відповіді.

4. Основною проблемою розвитку страхування інвестицій в Україні є:

а) відсутність іноземних інвесторів;

б) недостатнє фінансування з боку держави;

в) відсутність страхових компаній, що здійснюють даний вид страхування;

г) недосконалість правової бази;

д) немає правильної відповіді.

5. Який з видів ризиків виникає, коли фактична комерційна та господарська діяльність суб'єкта господарювання стала гіршою, ніж була раніше, або яка передбачалась інвестиційним проектом?

а) комерційний;

б) валютний;

в) ринковий;

г) процентний.

д) немає правильної відповіді.

6. Який з видів ризиків визначається дивідендною політикою та розміром процентної ставки:

а) процентний;

- б) комерційний;
- в) ринковий;
- г) катастрофічний;
- д) немає правильної відповіді.

7. Який з видів договорів не відноситься до страхування інвестицій залежно від різних етапів інвестиційної діяльності та поширення:

- а) страхування предмета застави;
- б) страхування відповідальності отримувача інвестиції перед інвестором;
- в) страхування життя розробника інвестиційного проекту;
- г) страхування відповідальності експертів інвестиційного проекту перед інвестором;
- д) немає правильної відповіді.

8. Як визначається страхова сума за договорами страхування інвестицій?

- а) у межах спеціального фонду страхової компанії;
- б) у межах фактичних інвестицій страхувальника;
- в) у межах поточних активів страхувальника;
- г) страхова сума довільно встановлюється страхувальником;
- д) немає правильної відповіді.

9. Який з факторів не враховується при визначенні страхових тарифів:

- а) характер діяльності та компетентності страхувальника;
- б) вид та характер продукту інвестування;
- в) матеріальний стан страхувальника;
- г) обсяг інвестицій;
- д) немає правильної відповіді.

10. За необхідності продовження терміну окупності проекту, встановленого для реалізації проекту, страхувальник зобов'язаний:

- а) отримати згоду страховика до настання строку окупності інвестиційного проекту;
- б) отримати згоду страховика після настання строку окупності інвестиційного проекту;
- в) отримати згоду всіх учасників проекту;
- г) продовжити термін окупності проекту без згод страховика;
- д) немає правильної відповіді.

Тема 8 Страхування виданих і прийнятих гарантій (поручительств)

8.1 Сутність та значення страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств).

8.2 Особливості страхування виданих гарантій (поручительств).

8.3 Умови страхування прийнятих гарантій (поручительств).

Питання для перевірки знань

1. У чому полягає економічний зміст страхування виданих гарантій (поручительств)?

2. У чому полягає економічний зміст страхування прийнятих гарантій (поручительств)?
3. Які існують форми виданих гарантій (поручительств)?
4. Які існують форми прийнятих гарантій (поручительств)?
5. Розкрийте необхідність страхування виданих гарантій (поручительств).
6. Розкрийте необхідність страхування прийнятих гарантій (поручительств).
7. Назвіть умови договорів страхування прийнятих гарантій (поручительств).
8. Назвіть умови договорів страхування виданих гарантій (поручительств).
9. Які об'єкти страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств)?
10. Назвіть страхові ризики, страхові випадки страхування виданих гарантій (поручительств).
11. Назвіть страхові ризики, страхові випадки страхування прийнятих гарантій (поручительств).
12. Які існують особливості розрахунку страховий тарифів при страхуванні виданих та прийнятих гарантій (поручительств)?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Зарубіжна практика страхування виданих гарантій.
2. Зарубіжна практика страхування прийнятих гарантій.
3. Розкрийте економічний зміст та форми надання фінансових гарантій.
4. Особливості зарубіжної практики надання страховиками окремих видів гарантій.
5. Особливості механізму страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств).
6. Механізм функціонування страхової угоди в умовах виданих та прийнятих гарантій (поручительств).
7. Переваги та недоліки страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств).
8. Передумови успішного запровадження страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств).
9. Становлення та розвиток в Україні страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств).
10. Перспективи розвитку страхування виданих та прийнятих гарантій (поручительств) в Україні.

Тестовий контроль знань

1. Страхування фінансових гарантій включає страхування кредитів, повернення яких гарантується:

- а) іпотекою;
- б) позичальником;
- в) облігаціями;

- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

2. *При страхуванні виданих гарантій страхувальниками виступають:*

- а) боржники та їх кредитори;
- б) боржники та їх гаранти;
- в) кредитор;
- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

3. *При страхуванні прийнятих гарантій страхувальниками виступають:*

- а) боржники та їх кредитори;
- б) боржники та їх гаранти;
- в) кредитор;
- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

4. *Договір страхування прийнятих гарантій укладається в інтересах:*

- а) кредитора;
- б) боржника;
- в) гаранта;
- г) страховика;
- д) правильної відповіді немає.

5. *Страховим випадком при страхуванні гарантій приймається факт невиконання гарантом своїх зобов'язань внаслідок:*

- а) протиправних дій третіх осіб відносно гаранта;
- б) банкрутства позичальника;
- в) протиправних дій третіх осіб відносно позичальника;
- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

6. *Страхування гарантій з теоретичної точки зору може розглядатися як особлива форма:*

- а) страхування майна;
- б) страхування життя;
- в) страхування застав;
- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

7. *Страхування фінансових гарантій включає:*

- а) страхуванням кредитів, виданих під заклад;
- б) страхування кредиту довіри;
- в) делькредере страхування;
- г) правильні всі відповіді;
- д) правильної відповіді немає.

8. *Страхування фінансових гарантій включає:*

- а) страхування кредиту довіри;
- б) делькредере страхування;
- в) страхування кредитів під боргові зобов'язання фінансового характеру;
- г) правильні всі відповіді;

д) правильної відповіді немає.

9. *Страховання фінансових гарантій включає:*

1) страхуванням кредитів, виданих під різні _____;

2) страхування кредитів, повернення яких гарантується _____ фінансового характеру.

10. *Об'єктом страхування гарантій є майнові інтереси _____, що не суперечать чинному законодавству України і пов'язані зі збитками, завданими _____ внаслідок неможливості виконання _____ своїх зобов'язань в обсягах і в терміни, визначені гарантією (поручительством).*

Тема 9 Страхування втрат від зупинки виробництва

9.1 Сутність та поняття страхування перерви підприємницької діяльності.

9.2 Умови страхування фінансових втрат у випадку перерви підприємницької діяльності.

9.3 Особливості страхування втрат від перерв у підприємницької діяльності.

Питання для перевірки знань

1. Особливості страхування від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження застрахованого майна.

2. Визначення максимально можливої втрати від зупинки виробництва.

3. Економічний зміст страхування перерви підприємницької діяльності.

4. Ідентифікація ризиків, що зумовлюють перерви у виробництві.

5. Аналіз ризиків, що зумовлюють перерви у виробництві.

6. Основні умови страхування втрат від зупинки виробництва.

7. Назвіть суб'єктів страхування від зупинки виробництва.

8. Об'єкти страхування втрат від зупинки виробництва та їх оцінка.

9. Які особливості визначення страхової суми в процесі страхування втрат від зупинки виробництва?

10. Особливості визначення обсягу відповідальності страховика в процесі страхування втрат від зупинки виробництва.

11. Особливості оцінки збитку та страхового відшкодування в процесі страхування втрат від зупинки виробництва.

12. Які особливості визначення страхового тарифу та страхової премії в процесі страхування втрат від зупинки виробництва?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Стан страхування фінансових втрат у випадку перерви підприємницької діяльності в Україні на сучасному етапі.

2. Оцінка страхування фінансових втрат у випадку перерви підприємницької діяльності на сучасному етапі.

3. Переваги та недоліки страхування фінансових втрат у випадку перерви підприємницької діяльності.

4. Економічний зміст страхування перерви підприємницької діяльності.

5. Аналіз ризиків, що зумовлюють перерви у виробництві.
6. Умови страхування фінансових втрат у випадку перерви підприємницької діяльності.
7. Основні елементи формування загальних умов страхування втрат від зупинки виробництва.
8. Виникнення страхування втрат від зупинки виробництва.
9. Розвиток страхування втрат від зупинки виробництва.
10. Роль страхування в забезпеченні потреб підприємця у страховому захисті.

Тестовий контроль знань

1. *Оцінка недоотриманого доходу ускладнюється, якщо:*
 - а) прибуток не змінюється протягом тривалого періоду;
 - б) прибуток зменшується протягом тривалого періоду;
 - в) прибуток збільшується протягом тривалого періоду;
 - г) правильні всі відповіді;
 - д) правильної відповіді немає.
2. *Втрати прибутку від вимушеної перерви виробництва – це:*
 - а) бруто-прибуток;
 - б) поточні витрати;
 - в) нетто-прибуток;
 - г) постійні витрати;
 - д) правильної відповіді немає.
3. *Якщо від доходу від реалізації відрахувати змінні витрати, то отримаємо:*
 - а) бруто-прибуток;
 - б) нетто-прибуток;
 - в) постійні витрати;
 - г) правильні всі відповіді;
 - д) правильної відповіді немає.
4. *Які фактори враховуються при розрахунку СС:*
 - а) постійні витрати;
 - б) місце страхувальника на ринку;
 - в) наявність фінансових ресурсів;
 - г) термін відшкодування;
 - д) правильної відповіді немає.
5. *Особливістю страхування від вимушеної перерви виробництва є:*
 - а) залежність збитків від виду бізнесу;
 - б) залежність збитків від розміру знищень;
 - в) залежність збитків від тривалості перерви у виробництві;
 - г) правильної відповіді немає;
 - д) правильні всі відповіді.
6. *Оплата оренди додаткових виробничих приміщень відноситься до:*
 - а) поточних витрат;
 - б) суми додаткових витрат;

- в) нетто-прибутку;
- г) постійних витрат;
- д) правильної відповіді немає.

7. Частка участі підприємця у фінансуванні ризику – це:

- а) термін відшкодування;
- б) прибуток-нетто;
- в) франшиза;
- г) змінні витрати;
- д) правильної відповіді немає.

8. Майно визнається загиблим, коли відновлювальні витрати з урахуванням зносу разом із залишковою вартістю перевищує:

- а) 50%;
- б) 60%;
- в) 70%;
- г) 80%;
- д) правильної відповіді немає.

9. За спрощеним методом розраховують:

- а) термін відшкодування;
- б) прибуток-нетто;
- в) прибуток-брутто;
- г) змінні витрати;
- д) правильної відповіді немає.

10. При розрахунку страхової суми в процесі страхування втрати прибутку від вимушеної перерви виробництва враховуються такі чинники:

- а) показники діяльності підприємства за попередні роки;
- б) франшиза;
- в) страхове відшкодування;
- г) страхова премія;
- д) правильної відповіді немає.

Тема 10 Взаємодія страхових компаній і банківських установ

11.1 Історія виникнення та розвитку взаємодії страхових компаній та банківських установ.

11.2 Необхідність і форми взаємодії банків і страхових компаній.

11.3 Інтеграція банків і страхових компаній на корпоративній основі.

Питання для перевірки знань

1. Розкрийте історичні основи виникнення та розвитку страхових компаній та банківських установ.

2. Які форми взаємовідносин страховиків і банків у ринкових умовах?

3. У чому полягає співпраця банків і страхових компаній в умовах їх конкуренції?

4. У чому існує необхідність кооперації банків і страхових компаній?

5. Які форми кооперації банків і страхових компаній ви знаєте?
6. Які ризики супроводжують страхові компанії та банки у процесі їх поглибленої, капіталізованої інтеграції?
7. Назвіть стадії розвитку партнерських відносин між професійними страховиками та банківськими установами.
8. Який рівень співробітництва між банками та страховими компаніями спостерігається на сучасному фінансовому ринку України?
9. Що ви знаєте про можливості співпраці страхових компаній і банків з точки зору українського законодавства?
10. Які переваги отримують банки від кооперації з професійними страховиками? Хто більше «виграє» від цієї форми співробітництва?
11. У яких сферах страхування банки найчастіше співпрацюють зі страховими компаніями?
12. Чому в банках вважають, що ризикове майнове страхування – це не вигідна сфера їхньої співпраці зі страховими компаніями?

Завдання для самостійної роботи студентів (тематика рефератів)

1. Незалежні страхові компанії та страхові компанії, засновані комерційними банками: специфіка українського ринку.
2. Система взаємовідносин страхових компаній із банківськими установами на ринку кредитування.
3. Взаємодія банків та страхових компаній на корпоративній основі.
4. Формування стратегії взаємодії страхових компаній та банків.
5. Заходи щодо поліпшенню взаємодії страхових компаній та банків.
6. Страхові компанії – партнери банків.
7. Переваги та недоліки взаємодії страхових компаній та банків для кожної із сторін.
8. Зарубіжний досвід взаємодії страхових компаній та банків.
9. Кептивні страхові компанії в Україні: аналіз і оцінка.
10. Кептивне страхування фінансових ризиків в Україні.

Тестовий контроль знань

1. У якому виді страхування найбільш повною мірою проявляється взаємодія страхових і банківських установ?
 - а) страхування фінансових ризиків;
 - б) страхування кредитів;
 - в) страхування інвестицій;
 - г) усі відповіді правильні;
 - д) правильної відповіді немає.
2. Які риси фінансового ринку сприятливі для інтеграційних процесів у сфері банківської та страхової діяльності?
 - а) необхідність розширення спектру фінансових послуг;
 - б) ефективність обміну інформацією за рахунок розвитку інфраструктури;

в) необхідність розвитку та розширення каналів дистрибуції банківських і страхових продуктів і послуг;

г) усі відповіді правильні;

д) правильної відповіді немає.

3. Функціональне призначення співпраці страхових компаній та банківських установ полягає в:

а) найповнішому забезпеченні максимізації прибутку цих фінансових установ;

б) освоєнні нових джерел фінансових ресурсів для цих фінансових установ;

в) максимально повному задоволенні фінансових потреб клієнтів фінансового ринку;

г) забезпеченні стійкості позицій учасників кредитного і страхового ринків;

д) правильної відповіді немає.

4. Порушення загальноприйнятих процедури та правил кредитування у випадку взаємофінансування банків і страхових компаній є:

а) своєрідним ризиком процесу інтеграції страховиків і банків;

б) неодмінним атрибутом етапу надання банківсько-страхових послуг;

в) недоліком спільної діяльності даних учасників фінансового ринку;

г) одним зі шляхів отримання додаткового («схемного») доходу або страховиком, або банком;

д) правильної відповіді немає.

5. Які підходи до співробітництва банківських і страхових установ існують на сьогодні?

а) ліберальний, консервативний;

б) монетарний, ліберальний;

в) дезінтеграційний, коопераційний;

г) коопераційний, конкурентний;

д) правильної відповіді немає.

6. Яка з даних форм співробітництва страхових і банківських установ може сприйматися цими учасниками як найбільш прийнятна, позитивна, оптимальною?

а) розподіл сфер;

б) кооперація;

в) об'єднання;

г) конкуренція;

д) правильної відповіді немає.

7. Яким чином банківський відсоток справляє вплив на страхову діяльність?

а) між банківським відсотком і діяльністю страховика не встановлено певної залежності;

б) чим вищий розмір страхового тарифу, тим вищий і розмір банківського відсотка;

в) рішення клієнта щодо способу забезпечення себе від ризиків ніяким чином не залежить від розміру банківського відсотка, але залежить від розміру страхового тарифу;

г) від розміру відсоткової ставки залежить сума доходу від інвестованих страховиком страхових резервів;

д) правильної відповіді немає.

8 Чи дозволяє сучасне законодавство України банкам провадити діяльність у сфері страхування?

а) так;

б) так, але існує певне обмеження;

в) ні;

г) ні, але існує виняток;

д) правильної відповіді немає.

9. Реалізація власне страхових продуктів банками є проявом однієї з основних (класичних) стратегій банківської діяльності, а саме:

а) стратегії зосередження діяльності в певному сегменті ринку;

б) стратегії мінімізації витрат;

в) стратегії диверсифікації діяльності;

г) стратегії максимізації прибутку за мінімального рівня ризику;

д) правильної відповіді немає.

10. Факт заборони багатьма країнами занять суміжною діяльністю банками та страховими компаніями пояснюється прагненням:

а) забезпечити клієнтів від можливого банкрутства банку;

б) зберегти фінансову стійкість цих установ;

в) захистити інтереси обох галузей (страхової та банківської);

г) усі відповіді правильні;

д) правильної відповіді немає.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
2. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/print1451807818953676>
3. Розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.03.2005 р. №3755 «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseit/ua-smezbr.htm>
4. Розпорядження Нацкомфінпослуг від 15.09.2005 №4619 «Про внесення змін та доповнень до Порядку складання звітних даних страховиків». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1153-05>
5. Розпорядження Нацкомфінпослуг від 13.09.2007 N8000 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розкриття інформації про діяльність страховиків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>
6. Безугла В. О. Страхування: Навч. посібник / В. О. Безугла, І. І. Постіл, Л. П. Шаповал. – К.: ЦУЛ, 2008. – 582 с.
7. Бігдаш В. Д. Страхування: Навч. посібник для студентів ВНЗ. – К.: МАУП, 2006. – 444 с.
8. Василенко А. В. Інвестиційна стратегія страхових компаній: Навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2006. – 168 с.
9. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.
10. Говорушко Т.А. Страхіві послуги Підручник. - К: Центр учбової літератури, 2011. – 376 с.
11. Говорушко Т.А., В.М. Стецюк, О.Ю. Толстенко Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку. Монографія. – К: ЦУЛ, 2013. – 186 с.
12. Дьячкова Ю.М. Страхування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
13. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Страхування: Термінологічний словник. – Вид. 2-е випр. та доп. – Л.: Видавництво «Бескит Біт», 2002. – 104с.
14. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, Карт-баш. – 2002. – 570 с.
15. Ковтун І.О., Денисенко М.П., Кабанов В.Г. Основи актуарних розрахунків. – Навчальний посібник. – К.: “ВД “Професіонал”, 2008. – 480 с.
16. Страхівий менеджмент: підручник / за ред. д-ра економ. наук, проф. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с.
17. Страхіві послуги: Підручник / кер. авт. кол. С.С. Осадець і Т.М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.